

Spomini

na veliko slavjansko romanje v Rim leta 1881.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

Po skončani slovesnosti pri sv. Klemenu podalo se nas je več so-romarjev gor na bližnji lateranski trg. Obiskali smo še enkrat sv. Stopnice, in kot v slovó opravili ondi svojo pobožnost. Pač srečen je, komur je dano, priti večkrat na ta sloveči kraj! Od tod podali smo se nazaj do bazilike sv. Klemena, ondi vkrenili v v stransko ulico, ki pelje skoz prijetne vrte, kmalu prišli v cesto, zvano „Via S. Pietro in vincoli“, konec nje pa dospeli do prezale cerkve enacega imena, po našem imenovana: „Pri sv. Petra verigah“. Kaj pa, da ogle-dati smo si želeli tudi mi to lepo in znamenito sve-tišče.

Apostoljsko dejanje pripoveduje, da je bil sv. Peter v Jeruzalemu na povelje Herodeža vržen v ječo, ter vklenjen bil v dvojni verigi. Božji angelj sam oprostil je bil jetnika. Verigi ostali ste bili v ječi, ter varovani bili od prve krščanske občine v Jeruzalemu, ki ji je bila dobila v last, kot velik zaklad.

V 5. stoletji (l. 436.) prinesla je cesarica Athenais Eudoksija, soproga cesarja Teodozija II., ti verigi v Carigrad. Eno je vložila ondi v nalašč za to prizidano cerkev; drugo pa je poslala v Rim hčeri Eudoksiji, soprogi cesarja Valentinijana III. — Takrat (l. 455.) je vladal papež Leo I. s priimkom „Véliki“. V navzoč-nosti ljudstva priličil je to verigo z ono, v katero je bil vklenjen prvak aposteljnóv v mamertinski ječi v Rimu. In glej čudo! ko je papež verigi eno k drugi primaknil, združili ste se obe v eno.

V spomin na to čudovito dogodbo in za shranitev verige, posvečene po trpljenji prvaka aposteljnóv, dala je cesarica Eudoksija pozidat prelepo cerkev, katero so eni imenovali evdoksinska bazilika, drugi pa pri sv. Petra verigah.

Papež Hadrijan I. obnovil je to svetišče l. 722.; velike preuredbe dal je izpeljat tudi papež Julij II., ki je kot kardinal imel naslov te cerkve. — Sled prvotnega svetišča zaznati je še zdaj; vendar je okus no-vejših časov marsikaj pri njem spremenil in predrugačil. Cerkev je velika, prijazna, blišobno-svitla; 20 marmelj-nastih stebrov deli jo v tri ladije. Verigo sv. Petra imajo navadno v zakristiji skrbno shranjeno; pokažejo jo pa na prošnjo častilcev vendar nek vedno radi, pu-stijo jim jo poljubiti, in jim dotaknejo ž njo tudi čelo. Vse to se zgodi bajé z nekako slovesnostjo. Brž ko ne je bila veriga ob času naše nazočnosti v Rimu ravno zarad tolikega števila tujih romarjev na vélikem altarji v prelepi stekleni omarici v javno počešenje tako raz-postavljena, da smo jo lahko prav natanko videli in po-častili. Dolga utegne biti kakih 5 čevljev, ima velike, podolgaste in močne roče (sklepe), na številu nek 33; na enem koncu je roč (sklep) vravnán tako, da se je zamogel s taško trdno prikleniti k zidu (steni); na dru-gem koncu pa sta dva velika pol-roča, vravnana za vklepanje okolo vratu, ali pa na pošev čez ramo in pod pazduho.

Tako verigo sv. Petra, kakor tudi ono sv. Pavla (o kateri sem govoril pri popisu Št. Pavelske bazilike) so verniki imeli vedno v veliki časti. Za čase, ki so bili krščanski veri bolj prijazni, kakor so sedanja, so verigi obeh apostoljskih prvakov nekoliko opilili, pilenje shranjevali v male zlate skledice, ter obdarovali ž njim cesarje in kralje, ki so se odlično in zaslužljivo potezali za cerkev Kristusovo.

Toda ne le veriga sv. Petra, ampak še druga zna-menitost vabi pogostno tujce v cerkev „S. Pietro in vincoli“. In to je marmelj-nasti kip Mozesa, preslav-nega umetnika Mihelangela umotvor, kateri izdelek ob-čuduje ves omikani svet. Papež Julij II., v vseh svojih početjih velik in mogočen, želel si je svoj grobni spo-minek dati izgotovit sam še v življenji, in sicer po zgor imenovanem Mihelangelu, katerega šteje zgodovina med največe in najbolj sloveče kiparje vseh časov.

Kako orjaške velikosti bi bil moral biti ta grobni spominek, spričuje nam uže to, ker je zgor imenovani umetnik bival celih osem mesecev edino le v kamnolo-mih kararskih (Carrara), in vodil ondi sam delo, ko so se vsekavali orjaški kamni za razne kipe projekti-ranega spominka. Obris le-ta hrani se sicer še zdaj, in zamogel bi govoriti o njem bolj natančno. Pa, — čemu se muditi pri neizpeljanem predmetu! Le toliko naj omenim, da je bil največ kriv papež Julij sam, da se velikanska ideja — njegov grobni spominek — ni izvršila; preobkladal je namreč umetnika vedno z dru-gimi tehtnimi deli. Izmed osmerih kipov, ki bi bili imeli (v sedejočem položaji) obdajati spominek za dnom, izgotovljen je bil edino le Mozes. Visok je nad tri metre, in strokovnjaki imenujejo ga neprilicljiv in ne-precenljiv umotvor. Kaj pak drugač, kot da smo si tudi mi ogledali ta orjaški kip! Voditelj izvoljenega ljudstva božjega vpodobljen je govoreč Izraelom, a ne Mozes kot najkrotkejši izmed ljudi, ki bi se žrtvoval sa-mega sebe za svoj narod, ampak Mozes poln nevolje in srda zarad omahljivosti, nespameti in nestanovitnosti izraelovega rodú. Kamniti postavski tabli pod pazduho držaje grabi z rokama v okrajnike ziblajoče kodraste brade. Glava s protijočim obličjem obrnjena mu je ne-koliko po strani. Kdor pogleda kipu pazljivo v oči, skoraj da ga spreleti nekak strah pred srdom in oči-tanjem, ki govori iz njih. Izraz notranje nejevolje za-znati je na vsem truplu, na obleki, na žnabliah, mišicah, z eno besedo: Mihelangelo vpodobil je Mozesa srditega, ne pa moža polnega ljubezni in Bogu vdanega. Ni čudo, da se nahaja ob tem kipu pogostno toliko vidoželjnih ogledovalcev raznih stanov, zlasti pa umetnikov.

Od te cerkve, ki stoji na precéj visokem kraji, na-potili smo se po raznih ulicah navzdol, ter dospeli na trg „Foro Trajano“. Zeló enako, kakor na „Piazza del Popolo“ stojite tudi tu (na severni strani) dve lepi okroglasti cerkvi blizo ena pri drugi. Ime prve ni mi znano; druga pa se zove „Maria Loretto“, in ker smo jo videli še odprto, stopili smo v njo. Bilo je uže blizo poludne, ljudje pa so prihajali vedno bolj v njo. Kmalu je prišel tudi cerkvenik prižigat k nekemu al-tarju sveče, kar nam je dalo pričakovati, da brala se bo vkljub pozne ure še sv. maša. In v resnici pričela se je ravno opoldan. Ker smo imeli čas, vdeležili smo se je tudi mi. Z visoko kupljo kronano svetišče sem lahko toraj natanko pregledal, zraven pa si mislil, in si tudi v svoje zaznamke zapisal sledeče: „Nihče naj se ne čudi, da ima Rim toliko Svetnikov-rojakov. Ako bi ne bili storili tudi nič družega, kakor da so sozidali toliko cerkva, in nakrasili jih tako dragoceno in pre-lepo: uže s tem zaslužili so si mnogi nebesa.“

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

Iz spodnje Idrije 18. maja. (Nekaj o naših čebelarjih in žalosten pogled v sredi vasi.) V srednji Kanomlji so letos, akoravno je vedno bolj deževno kot lepo vreme, dobili posestniki dne 29. aprila prvi čebelni roj in po-

tem dne 4. in 7. maja pa pri več čebelarjih, kateri jih bodo meseca avgusta prodajali, kakor vsako leto. Kupec, kateri prvi pride, pokupi boljše panjove.

Dne 30. aprila 1883. je bil v spodnji Idriji za več modrih in iznajdenih mož, pa tudi nekaterim Idrijčanom nevšečen in žalosten dan. Zakaj? Posekali so na sredi vasi najlepši kinč za faro, staro lipo, katera je na okoli merila 3 sežnje in 2 $\frac{1}{2}$ čevlja, počez pa en seženj in 10 palcev. Stala je ta lipa kakor stara mati ravno na sredi vasi, ki jo je gledalo več rodov naših sprednikov in bi jo bili lahko tudi naši nasledniki še gledali; kedar je cvetela, bilo je veselo poslušati čebelice, katerih je obilo po cvetji bučalo; ali naši nemčurski nasprotniki so jo nam proč spravili, ni je ne bo nobene take več.

Bogu bodi potoženo, da je tukaj v Idriji taka, da kar si naši nemčurski kolovodje izmislijo, morajo doognati, si uže znajo tako zvito pomagati, da le njih izmišljena naprava obvelja. Tega pa zmoteni reveži ne prevdarijo in ne premislijo, da slabo delajo za naslednike. Ni ga skoraj sedaj več moža v idrijskem okraji, da, če bi ga ljudstvo za župana izvolilo, bi ga potem naši nasprotniki ne pridobili na svojo stran. To pričajo dela osebno pri okrajni idrijski cesti. Ako bi ne bili prvega načelnika idrijskih okrajnih cest po zvižaji odstranili, bi se gotovo naš presvitli cesar dne 15. julija po bolj ravni cesti v Idrijo pripeljal, bila bi nova cesta narejena, kakoršno so bile „Novice“ uže naznanile.

Iz kamniškega okraja 23. maja. — Vsem županstvom na Kranjskem je došla okrožnica od deželnega odbora kranjskega dne 16. aprila t. l. št. 2114, koliko občine vprihodnje smejo za vsak izdani živinski potni list računati z odškodnino za tiskovino, namreč ne več nego 2 krajc., rečeno: dva krajcarja.

To mi daje povod, da sem primoran v „Novicah“ naznaniti, ako jih je volja sprejeti te moje vrstice in da tudi izvé to napako sl. deželni odbor kranjski, katera zadene ne le župane, ampak tudi druge občane; do zdaj so imele v tukajšnjem okraji občine to navado, da so županu dovolile, da je smel zahtevati po sklepu občinskega odbora svoje plačilo, in sicer od vsakega živinskega potnega lista po 6, nekateri tudi po 10 kr., ker to je zadelo najbolj živinske prekupce (barantače), ker v tukajšnjem okraji je malo županov, da bi imeli kaj druge tehtne plače, kakor od lova najemščino, da bi kakih 5 do 10 gld. in za 50 živinskih potnih listov dobili tudi 5 gold., vsaj to je marsikateremu znano, koliko je pisanja na okrajna glavarstva, koliko dela in potov z okrajno cesto, in vse to je župan dozdej lože potrpel. To pa tudi vsak lahko verjame, da za 2 kr. živinskih potnih listov ne more nobeden izgotoviti drugače, da bo dobival še zraven nekaj letne plače, to bo pa morala plačati cela občina, to je, vsak posestnik, kateri kaj davka plačuje, če prav nobenega potnega lista ne potrebuje.

Nobene postave pa kranjska dežela tako ne potrebuje, kakor to, da bi se zabranilo, pokončevati zarubljena zemljišča, in te postave uže težko pričakujemo. Zdaj imajo kmetje to grdo navado, da, kakor je dražba razpisana, začne posestnik prodajati vse, kar se dá, poslopje, sadno drevje in po gozdih vse celó s koreninami porujejo. *) Kje je v stani, še kdaj se človek takega zapuščenega posestva postopiti! Če bo tako šlo, čez 10 let ne bo na Kranjskem družega kakor sama revščina. Kdor mi tega ne verjame, naj pride v tuhinjsko dolino, se bo pa sam prepričal, da sem resnico pisal.

*) Taka postava je zdaj uže potrjena po cesarji in stopi brž v veljavo. Vred.

Iz moravške okolice, meseca maja. — V praznično in čarobno naravno lepoto je oblekel veseli majnik nas uboge zemljane, podaril mnogobrojnih cvetic, travnike oživil in livade krasno ovenčal. Tudi sadno drevje, bodi-si od naših prednamcev ali predunukov, bodi-si uže od nas samih zasajeno, nam je začelo veselo upanje oživljati in precéj bogato jesen obetati. Trud in opravilo, kar smo ga imeli z letošnjimi sadiči, nam cvetje že doraslih plačuje s tem, da bodo ravno ti, ki jih letos vzgojujemo, ob času prelepega maja brhko razcveteni po vrtilih, v jeseni pa bogate pridelke našim potomcem donesli. Veliko smo si prizadevali pri napravljanji in kuhanji cepilne smole ali cepilnega voska, ali pravega in zaželjenega namena brez potrebnega poduka nismo zamogli doseči. Obrnili smo se na sl. vredništvo „Novic“, a ono, kakor vselej, nam je tudi zdaj svetovalo in podučilo, kako mora sadjerejec ravnati, da doseže zaželjeni namen. V prvi vrsti grè tudi hvala čast. narodnemu učitelju gosp. M. Rant-u v Premu. On nam je celi članek v števil. 17 letošnjih „Novic“ priobčil, da bi nas in vso domovino podučil in k vzgojevanju sadnega drevja vnel. Naša lepa kranjska dežela šteje sicer več narodnih in za kmetijstvo vnetih učiteljev, a mladino do tako srečnega cilja pripeljati, ji vzgojo sadjoreje in družih strok uže v mladosti vcepiti, si malokdo izmed učiteljev prizadeva, kakor imenovani. Sloga in edinost le ondi kraljujete, kjer je mladina dobro podučena in v kmetijskih vedah izurjena. Prav ima gosp. narodni učitelj, da le tisti gospodar si zamore v današnjih slabih in razburjenih časih pomagati, kjer eden za vse in vsi za enega delujejo in svoje posestvo umno obdelovati znajo.

Fr. B.,
okoličan.

Logatec 29. maja. (Poziv!) Ko so se 20. dne t. m. vplivni in veljavni možje Notranjske v Postojini posvetovali o kandidatih za deželni zbor, dogovarjali so se ob enem tudi o vsprejemu Nj. Veličanstva v Logatci. Stvar prepustili so tamošnjima gospodoma županoma in slavnostnemu odboru, ki naj se v to svrhu voli. Ta osnoval se je 24. maja ter imel prvo svojo sejo 28. dne istega meseca, katere se je vdeležil i gospod c. kr. okrajni glavar Mahkot. Ukrenil je med drugim, da tem potom povabi vsa županstva, društva, razna zastopništva, rodbine i posamne osebe v Notranjski, da se v imenu slednje poklonijo Nj. Veličanstvu o prihodu v Logatec-Idrijo ter se vdeležé velikanske ljudske slavnosti, katero priredi slavnostni odbor v imenu Notranjcev v Logatci o priliki pohoda Nj. Veličanstva Notranjsko.

S p o r e d.

I. 1) Štirinajstega julija razsvetljava in sprevod z bakljami iz Dolenjega Logatca do c. kr. okrajnega glavarstva v Gorenji Logatec, katerega spremlja vojaška godba.

2) Petnajstega julija: Budnica.

3) Slovesni poklon dostojanstvenikov, županov, družtev itd. Nj. Veličanstvu na kolodvoru logaškem ob 7. uri zjutraj.

4) Slovesna sv. maša pri sv. Nikolaji v Dolenjem Logatci z asistenco, — mešani pevski zbor z vojaškim orkestrom.

5) Skupni obed, pri katerem svira vojaška godba.

6) Poklon Nj. Veličanstvu o Njega odhodu iz Logatca ob 3. uri popoldne.

II. Ljudska veselica — vrši se pod milim nebom.

1) Pozdrav.

2) Slavnostni govor.

3) Petje in godba.

4) Ples in prosta zabava.

5) Zvečer umetalni ognji, kresi itd.

Posamne točke petja, godbe, plesa določé se po Slavnostni odbor.

Z Dobrove, 26. maja. (*Bralno društvo*) naše imelo je preteklo nedeljo večji svoj shod, pri katerem je predsednik društva dr. Poklukar pred vsem izrekel svojo zahvalo zbranim društvenikom za skazano mu zaupanje in temu dodal obljubo, društvo podpirati po vsi svoji moči. Potem govoril je obširno o domačih in tujih novicah zadnjega časa tedna, omenivši na kratko politične dogodbe in gospodarske zadeve, takó, da so poslušalci prejeli s kratkimi besedami načrtane podobe iz ožje in širje domovine naše, pa tudi iz sosednih tujih dežel. Konečno sledil je splošen razgovor o domačih, občinskih in gospodarskih zadevah, in g. predsednik obljubil nam je, kolikor moč vsako nedeljo nam pripovedovati vse bolj zanimive novice. — Letina pri nas kaže dobro, želeli bi si bili še sicer pred tednom dežja za naša polja, toda suše še nismo trpeli, ker so zemljišča naša večidel vlažne in globoke močne prsti. Sadno drevje je večidel bogato in dobro odcvetelo, travniki obetajo nam obilno mrve.

S Šentvida nad Ljubljano 26. maja. — Malokdaj, drage „Novice“, dobite z naše vasi kak dopis, čeravno nismo tako zapuščeni, kakor kaka druga vas blizo Ljubljane, in je tudi nekaj peres, ki znajo prav ojstro pisati, če jih kdo iz spanja zbudi. Naj Vam toraj jaz v kratkih črticah narisam dogodbe zadnjih dni, akoravno za drugi svet niso posebno mikavne. — Da je vas naša narodna skozi in skozi, o tem se lahko prepriča vsak, kdor pride k nam, akoravno s čitalnico ne delamo preveliko hrupa, ampak rajši na tihem beremo in se pogovarjamo. — Drugo, kar je nas in tudi vsacega, ki je pretekli teden šel skoz Šentvid, veselilo, je pravi krščanski duh in vnetost za čast božjo. Tako, kakor je bila okinčana naša vas o sv. Rešnjem Telesu z maji in krasnimi, dragimi preprogami med njimi, ni bila okinčana menda nobena vas v okolici ljubljanski. In vse to je bilo delo in požrtvovalnost naših vrljih fantov in deklet. Vsa čast taki mladini, ki ni samo narodna, ampak tudi v resnici katoliška! Imamo pa tudi tako izgledna gospoda duhovnika, da smo res ponosni ná-nju in si ne želimo drugih. — Bili so časi — in ni davno še tega, ko je v naši vasi dvojil nas prepír; a po nekaki spremembi smo prišli uže skoro do popolnega zaželjenega miru. Prej je naš župan veljal za nekakega nemškutarja in bil za takega razkričan tudi po več časnikih; pa kdor je prišel pretekli teden v Šentvid in videl po majih in preprogah le samo slovenske barve in toliko narodnih zastav in zastavic, moral je soditi, da je prišel v vas, ki ima župana narodnega, ker se je vse to postaviti in razobesiti moralo vendar-lè z njegovim dovoljenjem. — O volitvah za deželni zbor se tudi mi živahno razgovarjamo. Naj se oglasita za kandidata le vrla poštenjaka, to je prava in verna narodnjaka, in naši možje ju bodo volili. Z dosedanjsima poslancema gg. dr. Karolom Bleiweisom pl. Trsteniškim in L. Robičem smo popolnem zadovoljni, naj nam bodeta še na dalje!

Iz Ljubljane. (*Na vrtu kmetijske družbe*) na Poljanah se bode prihodnjo soboto dne 2. junija zjutraj ob 9. uri v najem dala prva in druga košnja trave na vrtu.

— (*Volilno gibanje*) je bolj in bolj živahno. Domačinov, ki čutijo dosti zmožnosti v sebi, prevzeti odgovorno in težavno breme poslanstva, je hvala Bogu tudi dosti, tako da si ga volici vsacega okraja lahko izberó prav po svojem okusu. Kot nova prikazen pri volitvah nastopili so tudi shodi županov, kateri so sploh gotovo

dobro sredstvo spoznavanja zaupnih mož in porazumljenja; vendar pa se je županom, kakor volilcem sploh varovati, da si ne kupijo samo sladkih obljub, namesto resne delavnosti, in konečno volilci tudi ne smejo pozabiti, da popolno vsem nihče ne more biti po volji, da morajo tedaj volilci poslušati drug družega in se konečno zediniti z a enega, sicer se le nasprotnikom dela v roke, v lastno škodo.

— (*O volilnih shodih*) došla so nam poročila od več krajev, pa mislimo, da je boljše za stvar in za osebe, ako se take zadeve ne obešajo na veliki zvon, dokler so še spremembe mogoče, in bi razglaševanje nikomur ne koristilo, k večjemu našim nasprotnikom.

— (*Gospod deželni predsednik Winkler*) odpeljal se je pretekli pondeljek na Dunaj.

— (*Razstava goveje živine v Ljubljani.*) Ministerstvo kmetijstva odobrilo je po glavnem odboru kmetijske družbe mu predloženi program za razstavo goveje živine, kmetijskih mašin in orodja ob času svečanosti 600letnice. Pričele se bodo zdaj ob kratkem dotične zgradbe v velikem drevoredu pri koroški cesti na prostoru od ljubljanskega mesta v ta namen brezplačno prepuščenem.

— (*Požar.*) Preteklo nedeljo popoldne videti je bilo od Ljubljane prek Šmarne gore velik dim, nedvomljivo znamenje velikega požara, in kasneje došlo nam je žalostno potrdilo, da je pogorela skoraj vsa velika vas Trboje pri Smledniku, otet je bil samo farovž in par hiš, vse drugo je vničeno, tudi nekaj otrok je baje zgorelo. Ubogi pogorelci so ob vse, do novine je še daleč, edino, kar nas tolaži, je náda, da so bili gospodarji vsaj zavarovani, da imajo vsaj za prvo silo kaj v roke vzeti. Ogenj nastal je neki vsled streljanja iz možnarja.

— (*Procesije*) rešnega telesa dán in preteklo nedeljo bile so pri nas lepe, na deželi celó krasne. Vreme bilo je lepo, narava vsa v spomladnem kinču.

— (*Banka „Slavija“*) sklenila je v prvem letošnjem četrtletju, t. j. do 31. marca 9772 novih zavarovalnih pogodeb za kapital 11,303.824 gold., za kar se jej je plačalo zavarovalnine in pristojbin 347.061 gld. 76 kr.

Denarni promet glavne blagajnice znašal je 1,933.183 gld. 83 kr. in od bankinih kapitalij bilo je v tem času vloženih 220.825 gld. 6 kr. v česko-moravskih in galiških posojilnicah, 634.067 gld. 46 kr. pa izposojenih na zemljišča.

Za škode se je izplačalo v tem času 79.426 gld. 48 kr. — Gasilne brizgalnice je oddala banka v tem četrtletju 3 občinam.

Samoupravna društva za zavorovanje vžitka in pokojnin postajajo čez dalje bolj priljubljena. Pristopilo jim je namreč do konca marcija 1883 675 členov, ki so zavarovali užitkov in pokojnin za 125.047 gld. 84 kr. in vpisali vlog 503.585 gld. 14 kr.

Zastopniška pokojninska zaloga imela je do konca marcija t. l. 4154 deležnikov in njeno premoženje narastlo je na 32.779 gld. 9 kr.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Zboruje sicer tukaj nižeavstrijski deželni zbor, toda splošna pozornost obrača se bolj k razpustu českega zbora in dogodbam v Moskvi. — Iz nižeavstrijskega deželnega zbora čuje se pomenljivega samo o premembi deželnega volilnega reda in to tako, da se nekatera zdaj še k selom prišteta dunajska predmestja uvrsté k skupinam mest, nadalje da se odpravijo volitve volilnih mož in konečno, da se zniža za volilno pravico opravičujoči davek. Čuje se, da se bodo delegacije letos ob enem z državnim zborom sklicale sredi meseca oktobra.